

ŞARKA HASTALIĞI İLE MÜCADELE HAKKINDA TALİMAT

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç

Madde 1- Bu Talimat, taş çekirdekli grubu meyve türleri (*Prunus* L.) ile yabancı *Prunus* türleri ve çok sayıda yabancı otlarda enfeksiyona yol açan Şarka hastalığını oluşturan “*Plum pox potyvirus* (PPV)” un varlığının ve yayılış alanlarının tespiti, korunmuş ve ari bölgelerin belirlenmesi, mücadelesi, yayılmasının engellenmesi ve eradikasyonuna ilişkin alınacak asgari önlemleri düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsam

Madde 2- Bu Talimat, PPV'nin sürveyi, tespit edilmesi, mücadelesi, korunmuş ve ari bölgelerin belirlenmesi, yayılmasının engellenmesi ve eradike edilmesi hususlarını kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu Talimat, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 15 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Talimatta geçen;

- a) Ari bölge: Sistematik olarak yapılan sürveyler sonucu PPV enfeksiyonu olmadığından emin olunan bölgeyi,
- b) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,
- c) Bitki Pasaportu Sistemi (BPS): 12/1/2011 tarihli ve 27813 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bitki Pasaportu Sistemi ve Operatörlerin Kayıt Altına Alınması Hakkında Yönetmelik kapsamında ülke genelinde üretim materyallerinin bitki sağlığı kontrollerini sağlamak amacıyla oluşturulan sistemi,
- ç) Bulaşık alan: Yapılan sürvey çalışmaları ve laboratuvar analizleri neticesinde hastalığın tespit edildiği ve sınırlarının belirlendiği alanı,
- d) Damızlık: Meyve fidanı üretilmesinde kullanılan çelik, aşı gözü, aşı kalemi ve klon gibi vegetatif, tohum gibi generatif üretim materyallerinin elde edildiği tesisler/bahçeleri,
- e) Eradike/eradikasyon: PPV'nin tespit edildiği alanlarda söz konusu zararlı organizmanın yok edilmesine yönelik yapılan çalışmaları,
- f) Genel Müdürlük: Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünü,
- g) Korunmuş bölge (ZP): “Bitki Pasaportu ve Operatörlerin Kayıt Altına Alınması Hakkında Yönetmelik” kapsamında yer alan, bir veya birden fazla bölgede yerleşik olan, bir veya birden fazla zararlı organizmanın o bölge için endemik olmadığı, çevre koşulları söz konusu zararlı organizmanın yerleşmesine uygun olmasına rağmen, o bölgede yerleşmemesi için korunan veya bu bölgelerde bulunmalarına rağmen eradikasyona tabi tutulan ve bu koşulların sağlandığı Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara göre uygun sürvey sonuçları ile kanıtlanarak tanınan, düzenli ve sistematik olarak izlenen, söz konusu zararlı organizmanın o bölgede ortaya çıkması durumunda bildirim zorunlu olan ve özel önlem alınan bölgeleri,
- ğ) Laboratuvar: Bakanlığa bağlı zirai mücadele araştırma faaliyetlerini yürüten enstitü, istasyon ve zirai karantina müdürlüklerindeki laboratuvarları,
- h) Müdürlük: Bakanlık Gıda, Tarım ve Hayvancılık il/ilçe müdürlüklerini,
- ı) Şarka hastalığı: Çiçek petallerinde koyu pembe kırık çizgiler; yaprak damarları etrafında açık yeşil renk değişikliği, damar bantlaşması, sarıdan açık yeşile değişen halka ve

lekeler, çizgi ve bantlar; meyve yüzeyinde soluk sarı halka ve çizgi şeklinde belirtiler gösteren ve meyvede deformasyona yol açan, ayrıca özellikle kayısı çekirdeğinde meyve üzerindeki belirtilerin izdüşümüne karşılık gelen yerlerde aynı belirtileri gösteren virüs hastalığını,

i) Sürvey: PPV'nin bir yerde var olup olmadığını, var ise yayılış alanını ve yoğunluğunun tespit edilmesini,

j) Tampon bölge: Bulaşık alan olarak tespit edilmiş bölge sınırlarından başlamak üzere bir km çapındaki tedbir alınmış ve sınırları belirlenmiş alanı,

k) Zararlı organizma: *Plum pox potyvirus* (PPV) etmenini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Dikili alanlardaki sürveysler

Madde 5- Müdürlükler tarafından;

a) Taş çekirdekli meyve ağaçlarının yetiştirildiği alanlar ve çevresindeki alanlarda zararlı organizma açısından sistematik olarak resmi sürveysler yapılır.

b) Taş çekirdekli meyve ağaçlarının çevresinde yer alan olası bulaşma kaynakları kabul edilen yabani Prunus türleri de dahil olmak üzere, zararlı organizmanın konukçusu olan diğer yabancı otlarda da resmi sürveysler yapılır.

c) Sürveysler, Bakanlık tarafından yayınlanan sürvey talimatları çerçevesinde tüm ili temsil edecek şekilde yapılır.

ç) Sürvey sonuçları, bulaşık alan koordinatlarını içerecek şekilde sürvey formuna işlenir ve haritalar oluşturulur.

d) Yapılan sürvey çalışmaları neticesinde ardışık üç yıl içerisinde herhangi bir bulaşıklık tespit edilmemesi durumunda Genel Müdürlük onayı ile sürveyslere son verilir.

e) 5 inci maddenin geçerli olduğu bölgelerde belirli aralıklarla (3-5 yılda bir) sürveysler yenilenir.

Damızlık, fidanlık ve fidan satış yerlerinde yapılacak sürveysler

Madde 6- Damızlık, fidanlık ve fidan satış yerlerinde Bitki Pasaportu Sistemi kapsamında yapılacak kontroller sürvey kapsamında değerlendirilir. Eğer kontrollerde zararlı organizma ile bulaşık bitki tespit edilirse, BPS kapsamında izleme yapılır. Aynı üreticinin diğer üretimleri ve varsa damızlığında kontrol sıklığı ve numune oranı artırılır.

Sürvey sonuçlarının bildirimini

Madde 7- Müdürlükler tarafından zararlı organizma açısından yapılan sürveyslerin sonuçları her yıl 30 Eylül tarihine kadar, oluşturulan haritalar ise müdürlüklerce muhafaza edilerek istenilmesi halinde Genel Müdürlüğe gönderilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tespit ve şüpheli durumda yapılması gereken işlemler

Madde 8- Bu Talimata göre;

a) Müdürlükler tarafından, sürvey çalışmalarında zararlı organizmanın varlığı ile ilgili şüpheli bir durum ortaya çıktığında örnek alınarak analizi yapılmak üzere ilgili araştırma kuruluşuna gönderilir.

b) Araştırma kuruluşu tarafından, gelen örneğin zararlı organizmanın varlığı açısından analizi yapılarak sonucu ilgili müdürlüğe ve bulaşık bulunması halinde ise Genel Müdürlüğe bildirilir.

c) Şüpheli durumun olduğu yerlerde; örneklerin alındığı bütün ürün, sevkiyat ve partilerdeki tüm bitki ve ürünlerin nakli analiz sonucu kesinleşene kadar yasaklanır ve analiz sonucunda şüpheli örneklerde zararlı organizmanın tespit edilmesi durumunda enfeksiyonun kaynağı araştırılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulaşık alan

Madde 9- Bu Talimata göre;

a) Zararlı organizma ile bulaşık bulunan yerler müdürlüklerce, bulaşık alan olarak ilan edilir.

b) Bulaşık alanın sınırları çizilir ve etrafında bir kilometre çapında tampon bölge oluşturulur.

c) Bulaşık bulunan yerlerden kesinlikle konukçu türlerde hiçbir üretim materyali (aşı kalemi, aşı gözü, fidan, anaç, çöğür, çelik, klon gibi) alınmamalıdır.

ç) Zararlı organizmanın çok sayıda yaprakbiti vektörü olması nedeniyle enfeksiyon kaynaklarının ortadan kaldırılması için, bulaşık meyve, meyve sapları ve diğer bitki artıklarının etrafa dağıtılmamasına özen gösterilmelidir. Doğal enfeksiyon kaynağı olabileceğinden, etrafındaki orman ve açık arazide bulunan yabancı ot konukçuları temizlenmelidir.

d) Vektör yaprak bitleriyle gereken mücadele yapılmalıdır.

Tampon bölge

Madde 10- Bu Talimata göre;

a) Tampon bölge oluşturulan alanda zararlı organizmanın konukçuları için en az üç yıl süre ile düzenli kontroller yapılır. Bulaşık bölgeden zararlı organizma eradike edilinceye kadar tampon bölge uygulamasına devam edilir.

b) Tampon bölgede bulaşıklık tespit edilmesi halinde, bu bölge bulaşık alan olarak kabul edilir ve yeni bir tampon bölge oluşturulur.

c) Tampon bölge içerisinde hiçbir şekilde konukçu türlerde damızlık, meyve bahçesi veya yeni fidanlık tesisine müsaade edilmez ve bu bölgede varsa damızlık bitkilerden en az üç yıl süre ile üretim materyali alınmaz.

ç) Tampon bölge içerisinde halihazırda konukçu bitkilerin üretildiği fidanlık işletmesi var ise bu işletmenin en az 100 metre etrafında ticari bahçelerin kurulmasına izin verilmez. Ancak, ticari bahçenin bu alanda bulunması halinde bahçelerin kontrolleri yapılmalıdır.

Korunmuş bölge

Madde 11- Bu Talimata göre;

a) Bulaşık alandan Korunmuş bölgelere üretim materyalinin ve bulaşık meyvelerin girişi yasaktır.

b) Temiz bölgelerden ise sadece zararlı organizmadan arı olduğu son üç vegetasyon döneminde en az üç laboratuvar analizi sonucu temiz bulunan fidan veya üretim materyallerinin girişine izin verilir.

c) Korunmuş bölge orijinli bitki ve bitkisel ürünlerin diğer bir korunmuş bölgeye sevkiyatına izin verilir.

Eradikasyon

Madde 12- Bu Talimata göre;

a) Zararlı organizmanın meyve bahçesinde tespit edilmesi halinde, bulaşık ağaçlar kökleri dahil yakılarak imha edilir. Eradikasyon yapılan bahçelerde en az üç yıl süre ile herhangi bir konukçu bitki dikimine izin verilmez.

b) Zararlı organizmanın fidanlıklarda tespit edilmesi halinde, tespit edilen parselin tamamı yakılarak imha edilir, fidanlıkta bulunan diğer parsellerdeki konukçu çeşitleri ise üç yıl boyunca kontrol altında tutulur. Her yıl düzenli olarak tüm fidanlardan yaprak örnekleri alınarak analize gönderilir. Her fidandan iki yaprak olmak üzere 10 fidandan alınan 20 yaprak bir örnek kabul edilir. Analiz sonucunun temiz bulunması halinde fidanların satışa sunulmasına izin verilir.

c) Zararlı organizma ile bulaşık bulunduğu tespit edilen bitkisel ürünler ise korunmuş bölgede tespit edilmesi halinde gömülerek veya kireç ile muamele edilerek imha edilir, bu bölgelerin dışında tespit edilmesi durumunda yalnızca mahallinde kontrollü olarak tüketilmesine izin verilir.

ç) Müdürlüklerce eradikasyonu yapılan bitki ve bitkisel ürünlerle ilgili fotoğraflarıyla birlikte tutanak tutulur. Geriye doğru izleme yapılarak eradikasyon ve izlemeye dair bütün bilgi ve belgeler Genel Müdürlüğe gönderilir.

ALTINCI BÖLÜM

Bakanlığın yetkisi

Madde 13- Zararlı organizmanın yayılmasını engellemek ve mücadele etmek için gerektiğinde Bakanlık tarafından ilave önlemler alınabilir. Bakanlık, deneme veya bilimsel amaçlı materyal için bu Talimatın uygulamasına istisna getirebilir.

İdari yaptırımlar

Madde 14- Bu Talimat hükümlerine aykırı davranışlar hakkında 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun ilgili hükümlerine göre idari yaptırımlar uygulanır.